

Enigmística

Màrius Serra

MariusSerra@verbalia.com

En perill d'extinció

Eugeni S. Reig, d'Alcoi, no és filòleg sinó enginyer, però de mots en sap un niu. Fa uns anys va parar orella entre els joves que parlaven la seva llengua, que és la nostra, i li va semblar que en sentia una altra de ben diferent. Empobrida. Mimètica de l'omnipresent castellà. Per això va començar a recopilar expressions valencianes en desús i es va aplicar amb esperit científic a la tasca de sistematitzar-les. L'any 1997 es va editar -i aquí l'es és ben reflexiu, perquè parlem d'una edició sufragada per l'autor- un vocabulari valencià amb 835 entrades, que duia per títol *Valencià en perill d'extinció*. El lingüista Emili Casanova en relata l'èxit al pròleg de la segona edició, corregida i augmentada fins a 1.440 entrades, que Reig acaba d'autoeditar-se enguany. Els lectors interessats van esgotar la primera edició, els filòlegs van convidar-lo a compartir l'eficàcia de la seva enginyosa enginyeria i el diari *Levante* decidí publicar diàriament una entrada del seu llibre. En l'entremig, Reig ha impulsat a Yahoo la llista de distribució Migjorn sobre qüestions relatives a la llengua catalana. És un fòrum amè i el to que s'hi respira no és gens ortodox. Reig i els seus col·lis-

Dues portades del grup dels 70 Los Javaloyas. SP

taires saben que la llengua és un ésser viu i mutant, però es resisteixen a admetre els canvis sobtats que provoquen certes ràtzies verbals tan violentes com huracans. Les entrades del *Valencià en perill d'extinció*, d'Eugeni S. Reig, són d'una gran claredat. Primer defineix la paraula o expressió, l'exemplifica tant com convé i l'associa a tres calaixos sinonímics ben útils: valencià, català estàndard i castellà. Vegem-ne un exemple saborós, el mot *Javaloyas*. Reig el defineix com "persona ingènua, bonhomiosa, sense malícia, de poca espenta, dèbil

de caràcter, mancada d'esperit, que no es nega mai a fer les coses que li demanen i de la qual els altres solen abusar". Després d'exemplificar-ho i d'especular sobre el seu origen onomàstic, en dona aquestes equivalències: "un mitja me'n queda" o "mitja me'n queda de la part del peçó" (valencià), un "janot" o "pau" (estàndard), un "Juan Lanás", "panoli" o "papanatas" (castellà). Los Javaloyas també van ser un grup pop valencià radicat a Mallorca durant els 70 amb una marcada tendència al kitsch. Eren capaços de barrejar cançons com *Cala d'Or*, *Mallorca bella*, el *Pompompero*, *Ma mare*, *Obladi-Oblada*, *Tot ja és mort* i *Sapore di sale*. Potser si sortissin ara es farien dir Los Papanatas i els subvencionaria el govern valencià. No sigueu uns javaloies i busqueu *Valencià en perill d'extinció*, d'Eugeni S. Reig, abans no s'haureixi.

Eugeni S. Reig s'ha autoeditat un diccionari amb 1.440 termes valencians

Poesia

L'enfonsament del Carmel
'I si ens enfonsem?'
Editorial Galerada, 2005

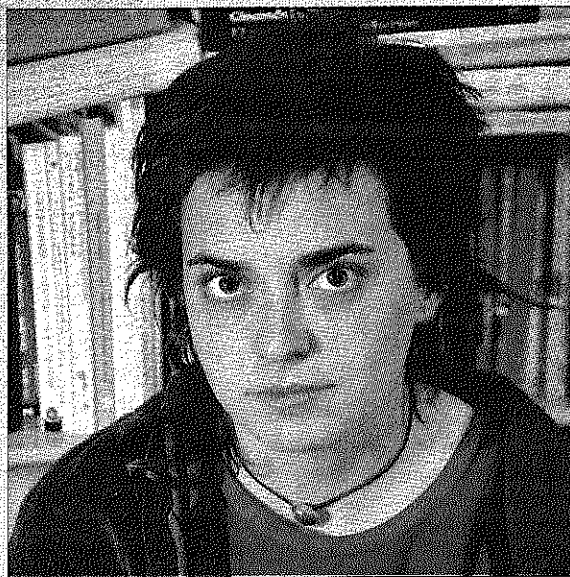
Irene Tarrés i Canimús

T'imagino en aquesta hora a l'avió, cap a terres de sol, potser contemplant núvols de pols damunt el Carmel.

Sota d'ell albiro desferres d'amargor que s'acompassen amb el motor del temps paralitzat a la cavitat de cors tremolosos.

I no s'uneixen ambdós forats parits d'ingenus basaments humitejats de paradoxes que no aflueixen a l'assossec del mar.

Esperaria un diluvi esborrador de runes i barrancs, previs al paradís, mort -que recordes-, al cementiri -on jo no dormo.

Irene Tarrés (1979), premi Amadeu Oller. RICHI GIMÉNEZ

Càpsula

Carles Hac Mor

La panxa del bou

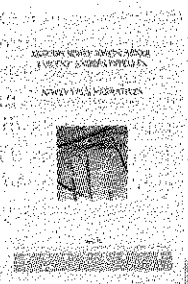
On no neva ni plou, els Aturats fan una guerrilla sorda contra els Imparables. Com que la informació alimenta l'anàlisi i aquesta tira cap a la putrefacció i deforma la informació, més val no dir-ne noms, dels qui no es mouen ni cap enrere. A més, l'articulisme pot arribar a ser un subgènere del joisme, emparentat amb l'egotisme, que és l'egoisme dels qui volen fer història. I malament rail Ecs d'aquest neocomisme! Els creadors del gènere degenerat dels articles tenen l'objectiu únic de fer-se veure tot insultant a tort i a dret. I un cop vist el llautó, llurs articles, per defecte, ja no fan efecte. Per sort, no hi ha consens per a un cànon de l'articulisme. Als cànon, canonades! Més enllà dels jerarques, corre la brama que Salvador Sostres és el mestre *in articulo mortis* de Sebastià Alzamora. I això no és pas veritat. I ni Sostres ni Alzamora no fan degenerar pas el gènere, ans més aviat el regeneren tot generant respectables deformacions preanalitiques de Supermans desdenyosos, les quals no haurien de ser menystingudes mai, ni pels Aturats ni per ningú, i menys amb el silenci.

El quiosc Pepo Tamarit

Claror
Número 50. Fundació Claror. Barcelona, tardor, 2005.

Aquesta revista, dedicada a l'esport, la salut, la cultura i el lleure, entrevista el campió del món de motociclisme Dani Pedrosa. En l'apartat de salut ens parlen dels diferents tipus d'aigua, 51 de diferents a l'Estat espanyol, 61 a França, i a Alemanya, 500! També destaca un article sobre el calçat esportiu.

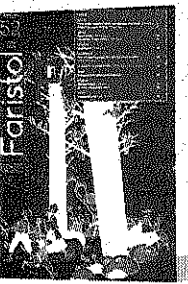
Passadís
Número 25. Edicions Alambor. Benicarló, tardor, 2005.

Aquesta revista en format llibre dirigida per Josep Manuel San Abdon ens ofereix els relats *De color roig*, d'Ivan Carbonell, i *El noranta-tres per cent*, d'Eva Maria Albiol. A l'apartat de ressenyes hi podem llegir articles sobre obres de Josep Lozano, Toni Cucarella, Carme Riera, Joan B. Campos i el mateix San Abdon.

S'Esclop
Número 22. S'Esclop. Calvià, juliol-agost, 2005.

L'Associació Cultural S'Esclop combina els poemes, les il·lustracions i els articles amb llibertat total de tendències. A les més de vint il·lustracions hi podem afegir poemes o articles de Carles Hac Mor, Dolors Miquel, Ester Xargay, Bartomeu Fiol, Antoni Vidal, Arlette Chaumorcel i Pere Perelló, entre molts altres.

Faristol
Número 52. CCLIJ. Barcelona, estiu, 2005.

Revista editada pel Consell Català del Llibre per a Infants i Joves, que en aquesta ocasió dedica una entrevista a Josep Gregori, editor de Bromera. Jordi Ainaud, president del CCLIJ, signa l'article *Hàbits lectors. Resultats, anàlisi i recomanacions d'un estudi*. Miquel Rayó signa el text *Envejaría la senyora Rowling*.

Lateral
Número 129. Lateral. Barcelona, setembre, 2005.

Alguns dels articles d'aquesta edició de *Lateral* són: *Antes i després de Sebald* (Jorge Carrión), *John Lanchester. En deuda con el placer de leerlo* (Jorge Herralde), *Josep Pla y el 'retour d'age'* (Charo González)... També hi podem llegir una entrevista a Mario Vargas Llosa i un article sobre el magnífic film *Sin City*.